

Kárpát-medencei Imanap

2019. december 1.

TISZÁNTÚLI

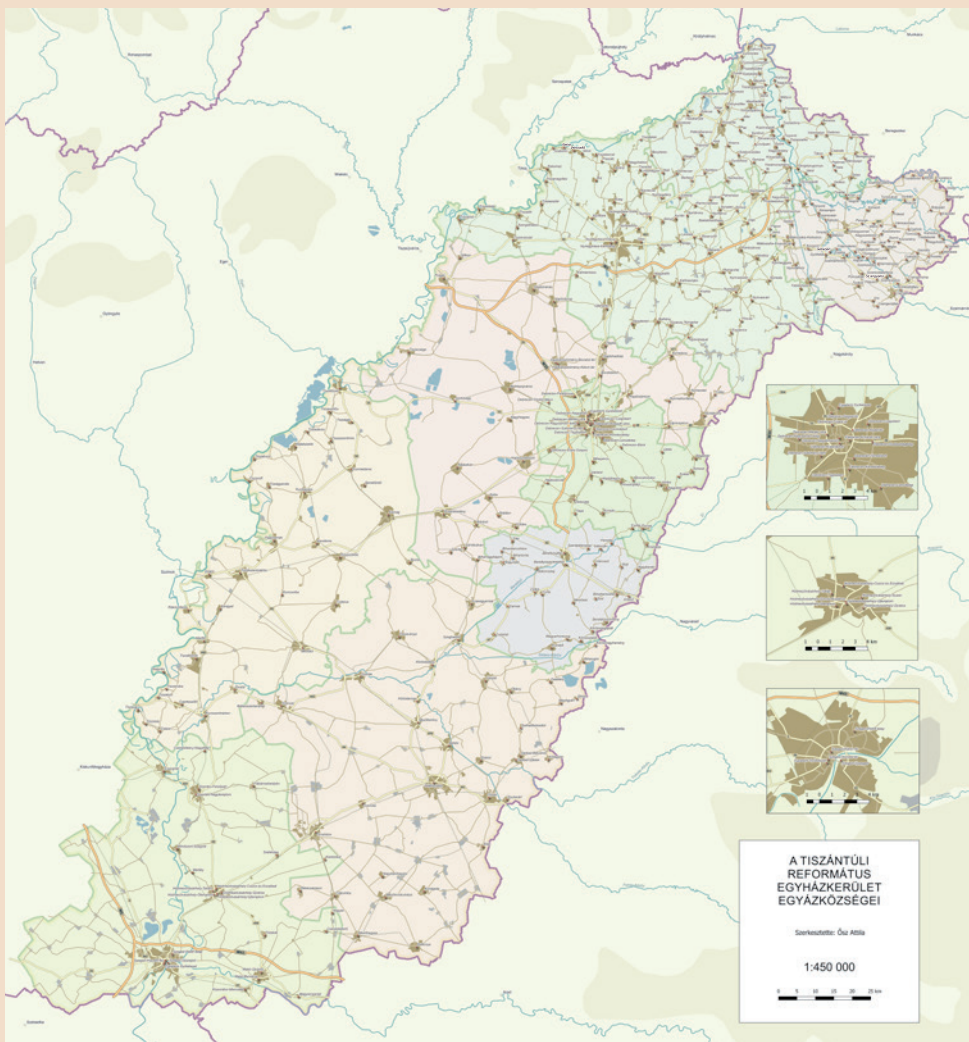
REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET NŐSZÖVETSÉGE

Eggyé lenni az Isten kezében!

A Tiszántúli Református Egyházkerület közössége nevében szeretettel köszöntöm a Kárpát-medence református nőszövetségeit és tagjait. Kívánom, hogy a 2019. évi Imanap erősítse mindannyiukban Isten szabadító kegyelmét és megújító erejét! A májusban Debrecenben megrendezett jubileumi Egységnap után most az imanapi konferencia és a decemberi imaalkalmak segítsenek bennünket abban, hogy eggyé legyünk az Isten kezében. Legyen áldás az imádkozó életeken!

A Magyar Református Egyház egységesülésének kimondása nagy jelentőségű, jelképes cselekedet volt tíz évvel ezelőtt. Erőtéljes életképek és motívumok maradtak meg sokunkban 2009. május 22-ről. Maréknyi föld, dús lombkoronájú, erős gyökerű, kapaszkodó fa, nyilatkozat egymásért, minden világtáj magyar reformátusait magába ölelő és egységesítő menet, felszabadult éneklés, a főteret és a szívünket betöltő úrvacsorai közösség.

Ó, mióta vártunk erre! S mióta munkálkodott Isten sok-sok stáción át bennünk és közöttünk, hogy szinte idegszálanként és inanként keltse életre bennünk a reményt. Hogy életre keljünk, felhasznált egyéni barátságokat és testvérgyülekezeti kapcsolatokat, váratlanul légiesítette a határok jó részét és egy kudarcos népszavazás után megszilárdította az összetartozás tudatát. Elvett és adott, szomorított és biztatott, csontszárazzá engedett lenni és vágyakozást lobbantott. Kegyetlenséget és lelketlenséget engedett megérni, hogy kegyelemre vágyjunk és Lélek-jelenlétért fohászkodjunk. Válságsírt ásatott, hogy ne csak Ő, hanem végre mi is feltegyük naponta a provokáló kérdést: „Emberfia! Életre kelnek-e még ezek a csontok?” A régi bizonytalanító válasz: „Ó, Uram, Uram, te tudod!” – visszanézve, bizonyosság. Átéltük: Isten tudta, mire van szükségünk, és tudja, hogy mi kell nekünk.

A TTRE Nőszövetségének elnöksége köszönetet mond dr. Fekete Károly püspöknek az egyházkerület támogatásáért; a kiadványban megjelent írások szerzőinek és a kottákért Arany Jánosnak.

Kiadja: Tiszántúli Református Egyházkerület Nőszövetsége

Felelős kiadó: dr. Gaál Botondné dr. Czeglédy Mária elnök

Szerkesztő: Gilicze Andrásné titkár

Fotó: Barcza János, Csutkai Csaba, Lukács Tihamér, Ősz Attila, Winter Erzsébet, DRK Múzeuma, TTRE Pasztorációs Intézet, TTRE Turisztikai Hivatal

Tördelés, előkészítés: TTRE

Nyomtatás: Center-Print Nyomda Kft., Debrecen, 2019

Azóta is életjeleket kapunk Isten végtelen erejéből. Ízelítőt abból, hogy Isten Szentlelke legmélyéből akarja a megépülést, az egymásra találást. Ő többet lát bennünk, mint mi magunkban és egymásban. Ő nagyobbat készített, mint amit mi mertünk tervezni vagy álmodni. Ő mind a négy égtáj felől képes koncentrálni a Lélek erőit, hogy mi se érjük be kevesebbel. A Lélek nem kirekeszt, hanem áthat, nem elzár, hanem akadálymentesít.

Kárpát-medencei Imanapunk önvizsgálatra hív: Hol tartanak az élet-funkciók? Mennyire vagyunk fürgék, reakcióképesek? Képesek vagyunk-e együtt örülni az örülőkkel és együtt sírni a sírókkal? Illesztgetjük-e folyamatosan egymáshoz tagjainkat, vagy húzódozunk egymástól? Összehangoljuk-e megszólalásunkat, vagy torkunkra forrnak az imák? Késlekedünk-e Isten kezébe tenni tétova kezünket, mert vagy dacosságból vagy szégyellősségből sietünk eltaszítani a testvéreket?

Együtt kell várnunk Isten Szentlelkét, hogy fújja ki életvölgyeinkből, patthelyzeteink holtpontjaiból a reménytelenséget! Tereljen csak folyamatosan a Krisztus-középpont felé, ahol minden töredezettség egészsé, egész-ségessé és éppé válik.

Boldog az a nép, amely a Lelket meg nem oltja, hanem Isten kezében óhajt eggyé lenni! Legyünk mi ilyen néppé a Kárpát-medence református gyülekezeteiben, és fohászkodjon ezért minden tagja a nőszöveségeknek!

Egység Ura, Istene! Köszönjük, hogy elhoztad a jó fordulat idejét, ami-be mi is belecsatlakozhattunk és felébredt az összetartozástudatunk. Örül a szívünk, mert jó együtt lenni, összekapaszkodni, számítani egymásra. Jó megélni a testvériséget a hitben a Kárpát-medencében, az európai és a tengerentúli szórványmagyarságban. Ajándék számunkra az életélmény, hogy a sorsunk jó kezekben van nálad, Urunk. Ámen.

*Fekete Károly
püspök*

Kárpát-medencei imanapi köszöntés

Szeretettel köszöntjük valamennyi kedves testvérünket idehaza, valamint a Délvidéken, Erdélyben, Felvidéken, Kárpátalján és Őrvidéken szolgáló gyülekezetek tagjait. Nagyon nagy öröm számunkra, hogy kilenc év után ismét a Tiszántúlon készíthettük elő a Kárpát-medencei Imanap liturgiai anyagát. Ennek központi gondolata az elszakított területeken élő testvéreinkért való imádkozás. Azt reméljük, hogy az Imanapon *„egymás hite által kölcsönösen megerősödünk és megvigasztalódunk”*, amint azt Pál apostol is remélte a római gyülekezet esetében. A liturgiai füzet anyagának összeállítása egy közös bizottság munkája.

Csupán emlékeztetni szeretnénk mindenkit, hogy a 2004. december 5-i kétségbeejtő népszavazáshoz képest ma már egészen reményteljes a helyzetünk. Pontosán tíz évvel ezelőtt létrejött a Kárpát-medencei magyar reformátusság egyesülése Magyar Református Egyház néven, 2010-ben pedig a magyar Országgyűlés külön törvényben tette lehetővé a határokon átívelő, nemzetegyesítő testvéri kapcsolatokat. Azóta évente tartottunk Imanapelőkészítőt, alkalmainkra pedig a határon túlról hívtunk szolgálattevőket, s megannyi közös programot szerveztünk mindnyájunk örömére. Természetesen a középpontban mindig Isten ígéje állt annak ébresztő, vigasztaló és tettekre buzdító tanításával.

Szabolcsi református templom (fotó: Csutkai Csaba)

Bár látjuk a sok pozitív eseményt és lehetőséget, mégis nem szűnünk meg imádkozni azért, hogy Isten újabb *„nagy és ígéretes kapukat nyisson fel”* előttünk. (1Kor 16,9) Ennek jegyében szervezzük e mostani tiszántúli előkészítő konferenciát, amelyen részt vesz valamennyi egyházkerület képviselője. Szeretnénk egyben a nőszövetségi gyülekezeti szolgálatainkat szélesíteni, a bibliaiskolai tapasztalatokat megosztani, a hitben való érés folyamatát erősíteni, a keresztyén értékeket a köztudatba belevinni, az egy nemzethez tartozás érzését evangéliumi tanítás szerint megérteni és még számos kérdésben előrelépni. Ezt szolgálja a régiós programunk is, amikor a magyar reformáció egyik legfontosabb történelmi bölcsőjében készülünk „elringatni” a vendégeinket és magunkat a szatmári, beregi és nyírségi tájakon.

Testvéri köszöntéssel:

Gaál Botondné Czeglédy Mária
kerületi nőszövetségi elnök

Ki választana el minket Krisztus szeretetétől?

(RÓM 8,35)

Makkai Sándor püspök úr úgy gondolt a Nőszövetségre és úgy vélekedett a szorgos helyi közösségekről, mint akik: „*templommá teszik az otthont, és otthonná a templomot, ahol minden tagnak meg van a maga dolga, melyet helyette senki más el nem végezhet.*” Amit a Nőszövetség ismérveként leírt, mai napig szem előtt tartjuk és megvalósítandó feladatnak tekintjük Urunk és a Szentlélek vezetése mellett. Ahogyan az első keresztyének azt keresték, hogy miként tudnának nagyobb hűséggel szolgálni az Úrnak és hogyan tudnák a teljes életüket odaszánni egymásért, ugyanez a gondolat munkálkodik a Nőszövetség tagjaiban ma is.

1992. november 21-én a Tiszántúli Református Nőszövetség a Debreceni Református Kollégium dísztermében alakult újra.

Az indulástól 2014-ig a folyamatosságot, állandó színvonalat biztosította Szécsi Andrásné Emma néni titkár. Neki köszönhetjük a Bibliaiskola következetes középpontba helyezését. Ezt 2014 után is folytatjuk, és hála Urunknak, az érdeklődés nem csökken az alkalmak iránt. Az előadásokat továbbra is teológiai tanárok tartják. Az utóbbi évek tematikáját a reformáció (új reformáció) és a második Helvét Hitvallás évfordulói határozták meg.

Miközben minden gyülekezetnek nagy segítség a szorgos, hívő tagokból álló Nőszövetség, természetesen kitekintünk a többi egyházkerületben történő eseményekre, szükségekre.

Kárpátalján a reformáció gyermekei program keltette fel az érdeklődésünket, és csatlakoztunk az itt folyó munkához a KERESZTMAMA programmal. Itt a gyermekeket vállaló, rászoruló kárpátaljai testvé-

reket támogatjuk havi 3500 Ft/család összeggel. A konferenciákon összegyűlt pénzt szintén erre a célra továbbítottuk. Voltak nőszövetségek, amelyek felvették a személyes kapcsolatot a rászoruló családokkal. Így tudták, hova került a támogatásuk, sőt azt adták, amire ott a meglátásuk és megbeszélésük szerint a legnagyobb szükség volt.

Nagy örömünkre szolgál, hogy megalakult Délvidéken a Nőszövetség. Előadót, igehirdetőt hívtunk onnan: Halász Béla püspök urat, Marton Ilona lelkipásztort és Szilágyi Zoltánt, aki azért tudott segédlelkész lenni a püspök úr mellett, mert a Nőszövetség támogatta a bérezését. Zsobokon egy árva kislánynak volt szüksége drága, csak Magyarországon elvégezhető műtetre, ezt egyházkerületünk több mint 100.000 Ft-tal támogatta. Nem hallgathatjuk el Simon Márta testvérünk nagylelkű adományát, aki könyvének bevételét ajánlotta fel, hogy támogassa az árva gyermek gyógyíttatását.

Bonyhán a kastély felújítását tartotta szívügyének kerületünk nőszövetsége, és téglajegyeket vásároltunk, hogy elkezdhessék az állagmegóvást a hatalmas épületen. Minden évben ellátogattunk a bonyhai kastélynapra, hogy az egységet erősítsük.

Elsőként támogatta a Tiszántúli Nőszövetség a Dél-Indiában lévő református kollégiumok működésére indított hazai gyűjtést. Most azon gondolkodunk, hogyan lehetne otthonosabbá tenni a kollégiumi csupasz falú szobákat. Keressük a lehetőséget, hogy szép falvédőket készítsünk vagy készíttetünk, amelyeket nem túl drága kijuttatni a diákoknak.

Természetesen törődünk a hazai szükségben lévő gyülekezetekkel, intézményekkel, személyekkel is. A sokasodó természeti károk, néhol katasztrófák – víz-, vihar-, villámkárok – sem kerülnek el a figyelmünket. Különösen közel állnak a szívünkhöz azok a gyülekezetek, amelyekkel a berekfürdői konferenciákon évről évre együtt vagyunk.

2010-ben határozott úgy a Magyarországi Református Nőszövetség Intéző Bizottsága, hogy díjat alapít azon tagjainak, akik munkájukkal jelentősen segítették a szövetség céljainak elérését a keresztyén hit és életvitel, diakónia, missziói munka és az evangéliumi szellemű közösség építése terén. Kerületenként és évente egy főt lehet jelölni.

Kerületünkben a Zsindelyné-díjazottak:

- 2010. Szécsi Andrásné – Debrecen
- 2011. Balogh Tihamérné – Fehérgyarmat
- 2012. Baráth Miklósné – Nyírbátor
- 2013. Dr. Gaál Botondné dr. Czeglédy Mária – Debrecen
- 2014. Rácz Lászlóné – Debrecen
- 2015. Boros Gáborné – Gyula
- 2016. Papp Csabáné – Debrecen
- 2017. Dr. Szalkay Kázménné Tóth Györgyi – Debrecen
- 2018. Takács Tamásné – Hajdúszoboszló

„A Biblia-tanulmányozó közösség a gyülekezetekben teherhordozó közösséggé fejlődött” – mondta rólunk Fekete Károly püspök úr. Ezt mi örömmel vállaljuk.

2012-ben a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Nőszövetségével egy nagy közös konferenciát tartottunk több mint kétezer fővel. Ez szokatlan részvevői létszám itt, az anyaországban. Ami jólesett, s egyben fájt, hogy a királyhágómellékiek többen voltak, mint a tiszántúliai. Bölcskei Gusztáv püspök úr azt mondta köszöntőjében, hogy ennyi nőnek még nem hirdette Debrecenben az ígét. Szerintünk a nőszövetségi zászlók rekordszámát nem döntöttük meg azóta sem a konferenciáinkon.

2019. május 18-án ünnepeltük a Magyar Református Egység Napját Debrecenben abból az alkalomból, hogy 10 éve egyesült újra a Magyar Református Egyház a Kárpát-medencében. A közel száz éve szétszabdalt egyháztestek istentiszteleti, tanbeli egységét, egyházi közösséggé szerveződését a ma reformátussága is örökségének tekinti. Ekkor a Kárpát-medencében élő nőszövetségek találkoztak az Oratóriumban a Presbiteri Szövetség tagjaival egy rövid közös konferencián. Majd a színes programokon volt lehetőség beszélgetésre, együtt örülésre, hálaadásra, közös imádkozásra.

2019-re kerületünkben 50 gyülekezetben 955 fő tagja a Nőszövetségnek. Öröndetes változás látszik azzal, hogy a berekfürdői Bibliaiskolába minden évben meghívjuk a negyedéves teológákat. Így megismerhetik a gyülekezetben folyó nőszövetségi munkákat és lehetőségeket, segítséget kérhetnek a megalakításhoz és működéshez. Az

elmúlt öt évben tíz gyülekezetben alakult vagy indult újra a nőszövetségi munka. A kilenc egyházmegyében fiatal lelkésznőket vagy esperesnéket kértünk fel a megyei összekötő feladat ellátására, hogy még inkább segítsük és szorgalmazzuk a nőszövetségi munkát. Egyházmegyéinként évente egy-két alkalommal csendesnapokat tartanak, hogy egymás hite és ötletei által épüljenek. Meg vagyunk róla győződve, ha az ősi ellenség Krisztustól nem tud elszakítani, akkor egymástól sem sikerül.

A magyar Országgyűlés a 2019-es évet II. Rákóczi Ferenc erdélyi fejedelemmé történő megválasztásának 315. évfordulója alkalmából II. Rákóczi Ferenc-émlékévnek nyilvánította. Azért, mert személye alkalmas a nemzeti összetartozás erősítésére és az általa vezetett szabadságharc a hazánk függetlenségéért vívott egyik legfontosabb történelmi eseményünk. A forradalom elbukott, 1711-ben letették a fegyvert, majd a szatmári békével lezárták a szabadságharcot, azonban Rákóczi harca nem volt hiábavaló, hiszen a béke eredményeként nem tudták teljesen beolvasztani hazánkat a Habsburg Birodalomba, elismerték a vallásszabadságot és visszaállították az Alkotmányt.

Ez indította minket arra, hogy az Imanapunk előkészítőjén a Rákóczi-évhez kapcsolódva meghívjuk a Cédrus Színtársulat „Patak városának ékköve” című előadását. A kiadványok borítóin pedig olyan keresztszemes mintát használunk, amit Beregben ma is hímeznek az asszonyok.

Természetes számunkra, hogy a nyári nagykonferenciáinkon a nemzeti összetartozást szimbolizáljuk azzal, hogy más-más elszakított – de lélekben egységet hordozó, valló –, az anyaországon kívül rekedt egyházkerületekből hívunk püspököket vagy lekipászorokat szolgálni. Mindig felemelő velük dicsőíteni a történelem Urát. Hálásak vagyunk a Partiumból, Kárpátaljáról, Bánságból, Horvátországból, Felvidékről, Erdélyből érkező testvéreinknek, hogy vállalják a fárasztó utat, hogy közösségben legyünk.

Köszönjük, hogy értünk is imádkoztok!

Gilicze Andrásné
titkár

A református egyházművészet – *múltunk kincsestára*

Az egyházak tulajdonába évszázadok során számtalan műkincs került, a képzőművészet és iparművészet minden ágát méltó emlékek képviselik, az egész magyar művészet nyomon követhető rajtuk.

A magyarországi egyházak mindegyikének megvannak a jellegzetes tárgyai, amelyek egyházművészet címszó alatt váltak ismertté. Legtöbb esetben nem különleges tárgyakról van szó, hanem olyanokról, amelyek készítésük idején saját koruk termékeiként magukon viselik az adott időszak uralkodó művészeti stílusának nyomait.

Az egyházművészetben különleges helyet foglal el a református egyház. A református templomokban őrzött iparművészeti tárgyakra az 1934-ben rendezett országos református kiállítás hívta fel a figyelmet, ettől kezdve jelent meg a köztudatban a református egyházművészet fogalom.

A 16. században megszülető reformáció nálunk a reneszánszsal fonódott össze. Nem tekinthető véletlennek, hogy a református gyülekezetekben kiemelkedő számban maradtak fenn reneszánsz stílusú tárgyak. Ez a művészeti stílus hazánkban a 16–17. században az ország három részre szakadásának időszakával, a török uralmának idejével esett egybe. Nálunk találkozott a Nyugat és Kelet művészete, az egyetemes európai szemlélet és formavilág a Kelet motívumkincsével. E találkozás során alakult ki a jellegzetes magyar reneszánsz, ahogyan Voit Pál nevezte, az udvarházak művészete. Ez a gazdag és színes világ a művészet minden ágában megjelent.

A reformáció megjelenése, majd elterjedése a hitelvek mellett a szertartási tárgyak vonatkozásában is változásokat idézett elő. A 16. században a szerveződő református egyház a zsinati előírásokban az úrvacsoraosztás és keresztelés céljaira használt tárgyakra semmilyen formai vagy díszítésbeli előírást nem szabott meg. Ennek következtében a református templomokba az évszázadok alatt minden olyan anyagú és formájú edény bekerülhetett, amelyet megfelelőnek éreztek a liturgikus célokra.

A református gyülekezetek gazdag és változatos tárgyi anyagának a fentiek adják a magyarázatát. A hívek a 16. századtól kezdődően szépek, értékesnek és méltónak vélt tárgyakkal tisztelték meg egyházukat, templomukat. Így a kor szokásos abroszai, terítői díszítették az Úr asztalát, asztali edényként használt poharakból, tányérokról szolgálták ki az úrvacsorát.

A gyülekezetek a szent edényeket, terítőket évszázadokon át, sok viszontagság, háborús dúlások, pusztítások közepette őrizték és ragaszkodnak hozzájuk, napjainkig használatban vannak, alig kerülnek közgyűjteményekbe.

ÚRASZTALI EDÉNYEK – ÖTVÖSMŰVEK

ÚRASZTALI BOROSPOHARAK

Elsőként a legszentebbnek tartott „*E pohár amaz Újtestamentom az én vérem által*” igének megfelelően az úrasztali borospoharakat említjük, ezek igen változatos formákat mutatnak. Az ötvösök által készített ezüst borospoharak között az elterjedt pohárformákat láthatjuk. Nem rendkívüli a református templomokban a gótikus eredetű tölcseres pohár, az egyszerű cápáspohár. A 17. század legkedveltebb pohárformája a talpas pohár volt. Ez a maga korában általánosan elterjedt asztali edény viszonylag kis számban található a múzeumokban, viszont számos darabját használják a református gyülekezetek.

Az úrasztali borospoharak között legnagyobb számban a különböző kehelyformát találjuk a gótikától kezdve a 20. század elejéig. A református gyülekezetek jelentős számban használnak még napjainkban is

olyan 15–16. századi gótikus kelyheket, amelyek eredetileg a katolikus templomok kegytárgyai voltak. Mivel díszítményükben nem jelenik meg vallási ábrázolás, az új hitre tért gyülekezetek tovább használták őket mint úrasztali borospoharakat.

A 17. század reneszánsz kehelyformái mellett a késő reneszánsz, majd a barokk sajátossága volt a különlegességekhez való vonzódás. Az ötvösségben a 16. század végén, a 17. század elején jelentek meg a nemesfém foglalatú ellátott kókuszdió serlegek, amelyek európai ritkaságuk miatt váltak az ötvösség alapanyagává.

Viszonylag kis számban fordulnak elő a református templomokban a barokk kelyhek. A 19. századi klasszicista kelyhek, majd a század közepétől kezdődően a historizmus többnyire sorozatgyártott termékei terjednek el.

KENYÉROSZTÓ TÁLAK

Az ugyancsak ötvösök által ezüsből készített kenyérosztó tányérok szintén a kor asztali edényeinek formáját követik. A 17. században szokásos kerek forma mellett hatszögletű, nyolcszögletű példányokat a 18. században karéjos peremű barakkos formák váltják.

Úrasztali kenyérosztó tál
(fotó: Winter Erzsébet)

Úrasztali kehely (fotó: Ősz Attila)

ÚRASZTALI BOROSKANNÁK

Ezüst oszlopos úrasztali boroskanna
(fotó: Ósz Attila)

A református egyházban az úrvacsoraosztás két szín alatt történik, a hívek a Jézus testét jelképező kenyér mellett részesülnek a Jézus vére utaló borból is. Ezért szükségessé vált egy nagyobb bortartó edény, boroskanna használata is, amely így bekerült az úrasztali felszerelési tárgyak közé.

Az úrasztali boroskannák között szintén találunk ezüsből készült darabokat, bár ezek elég ritkák. A 18. század során – ez a csendes ellenreformáció kora – kevesebb új ezüstedényt szereztek be a gyülekezetek. Ennek lehetett az is az oka, hogy ekkor már a templomok rendelkeztek a szükséges edényekkel.

A 19. században az egyházi edények között is megfigyelhetők a kézműipar háttérbe szorulásának, a gyáripár előretörésének jelei, amely az ötvösművészet hanyatlásában is megmutatkozott.

Az ezüstpoharakat, -tálakat, esetleg -kannákat évszázadokon keresztül féltő gonddal őrizték az egyházközségek. Az ötvösség kutatása szempontjából fontos adatokat hordoznak, olyan ötvösökről, ötvösközpontokról adnak hírt, akiket alig ismer a kutatás, vagy a már ismert ötvösökre vonatkozó ismereteinket gazdagítják. Például a debreceni 16–18. századi ötvösművészetről szinte kivétel nélkül a templomokban fennmaradt edények alapján alkothatunk képet.

EGYHÁZI HASZNÁLATÚ ÓNEDÉNYEK

A használati, elsősorban asztalneműként ismert ónedények különösen jelentős helyet foglalnak el napjainkban is a református egyház szertartási tárgyai között.

Magyarországon a 16. századtól kezdődően terjedt az ónedények használata, majd a következő századokban meghatározó szerepet töltöttek be a mindennapi életben. A 17. század az ónedényhasználat széles elterjedésének ideje. Az ezüstös csillogású fémből készült kannák és tányérok kedveltek voltak a reformátusok körében. A 17. században megjelentek a klenódiumok, úrasztali felszerelési tárgyak között, a 18. században voltak a legkedveltebbek. Ekkor a Tiszántúlon szinte minden gyülekezet beszerzett egy, ha nagyobb volt a lélekszáma, két vagy több kannát. Nem ritka az olyan gyülekezet, ahol négy-öt vagy még több ónkanna is őrzi az egykori hívek adakozásának emlékét.

Óntálakat, mint kenyérosztó tálakat használtak az úrvacsora alkalmával. A 18. században kialakuló új edényformák közül a kis méretű tejes-, kávéskancsókat keresztelőedényként alkalmazták.

Napjainkban a magyar ónedényállomány legnagyobb részét a református gyülekezetek birtokában lévő edények alkotják. Mivel a hívek ragaszkodnak az őseik által adományozott, évszázadok óta tulajdonukban lévő edényekhez, alig kerültek be a múzeumi gyűjteményekbe. Az ónművesség kutatása szempontjából döntő a jelentősége ennek a csupán nagy vonalakban ismert anyagnak.

Ón úrasztali boroskanna
(fotó: Ósz Attila)

RÉZEDÉNYEK – BÁDOGEDÉNYEK

Vörösréz úrasztali boroskanna
(fotó: Winter Erzsébet)

A református egyház felszerelési tárgyai között találunk vörösréz és sárgaréz tárgyakat. A 18–19. századi edények e művességek ritka fennmaradt emlékei, amelyek használati edényekként szinte kivétel nélkül megsemmisültek, a református templomi edények így majdhogynem pótolhatatlanok.

De ugyanezt mondhatjuk el a bádogedényekről, majd a zománczott bádogmunkákról, amelyek szintén helyet kaptak a református templomi felszerelések között.

EGYÉB TEMPLOMI EDÉNYEK – KERÁMIÁK

A templomokban található nagy méretű kerámiaedényeket fontos megemlíteni, amelyeket szintén borosedényként használtak. Két csoportjukat találjuk a református klenódiumok között. A 18. századból maradtak fenn kis számban a habán fajanszkorsók, tálak, majd a 19. század első felétől kezdve jelennek meg gyáripari termékek, a keménycserép vagy kőedény korsók.

A kerámiák másik csoportját az ólommázás fazekastermékek képezik, a nagy méretű borosedények. Ezek a kannák különleges méretük és díszítettségük miatt a magyar népi kerámia kiemelkedő darabjai. A kerámiakutatásban ugyancsak nagy jelentőségűek, mivel általában felirattal ellátottak, amelyben a fazekas sokszor megörökítette a készítés helyét, idejét, a készítő nevét, így fontos adatokat szolgáltathatnak a népi kerámia kutatásához.

ÚRASZTALI TERÍTŐK

Úrasztali patyolatkendő
(fotó: Ősz Attila)

Úrihímzések, receterítők

Templomi használatban az ezüst-poharak, -tányérok, ónedények mellett fontos helyet foglaltak el a terítők, hiszen ezekkel a kevésbé tehetősek is megtisztelhatték egyházukat. A terítők templomi használatához valószínűleg hozzájárult az is, hogy a puritán református Isten házában a fehér falak között ezek a textíliák jelentették a színességet arany-, ezüst-, színes selyemfonalas hímzésükkel. A református egyházban fennmaradt emlékek jelentős száma abból ered, hogy

kevésbé koptak el a használatban, hiszen egy évben csupán néhány alkalommal, úrvacsoraosztáskor kerültek elő és terítették fel őket az úrasztalára. A református templomok úrasztali kendői között a legkorábbiak ugyancsak a 17–18. századból maradtak fenn, ezek az akkor virágzó magyar úrihímzés legérdekesebb példái, de ezen századokban készültek a rechehímzéses terítők is. Jelentőségüket Palotay Gertrúd, a magyar úrihímzés-kutatás legjelentősebb alakja így fogalmazta meg: „Hazai hímzőművészetünk elmúlt négy évszázadának történetét sehol ily hiánytalanul nem tanulmányozhatjuk, mint református templomaink fonalas emlékeiben. Ugyanis a katolikus templomok textilis felszerelése, részben előírásos megkötöttségek és hagyományok, részben a külfölddel való élénkebb tárgyi természetű kapcsolatok miatt erősen nyugat-európai ízű, viszont a protestáns egyházak terítői koruk jellegzetes magyar munkáiként mutatkoznak.”

Sok úrihímzéses úrasztali terítő eredetileg jegykendő volt, nagyobb részüket azonban egyenesen erre a célra készítették. Díszítésükben ugyanazok a virágok, gyümölcsök, levelek láthatók, mint az abroszon, párnavégeken, lepedővégeken, női és férfiviselet-darabokon, ékes bizonyítékeként annak, hogy az úrihímzés, hímzőművészetünknek ez a csodálatos stílusa a 17–18. században mindent beborított.

Recetáblás abrosz (fotó: Ősz Attila) →

A református templomok úrasztali terítőinek értékét különösen növeli az a tény, hogy anyaguk miatt a textilis emlékek a legsérülékenyebbek, legmulandóbbak közé tartoznak, használati textíliák igen kis számban maradtak fenn. A református úrasztali terítők így nélkülözhetetlenek, pótolhatatlanok az úríhímezés-kutatásban. Mivel a mintakincs a hímezés virágkorának két évszázadában az egész történelmi Magyarországon egységes volt, eltéréseket alig mutat, hűen tükrözi, hogy ebben a nehéz történelmi időszakban megmaradt a magyar művészet egysége.

Selyemkendők – vászonabroszok

Selyemkendő
(fotó: Winter Erzsébet)

17–18. századi recehímzések, vászon szövött munkák, 18–19. századi manufakturális termékek, közöttük a selyemkendők szintén kiemelkedő értékek a gyűlekezetekben.

A 19. század folyamán különböző hímezőstílusok terjedtek el, amelyek kutatásában a református templomok gyakran évszámmal ellátott emlékei kiindulópontok lehetnek.

Az úrasztali abroszok között a 19. század közepétől kezdődő időszakból jelentős számban maradtak fenn népi szövött munkák is, amelyek a népművészeti kutatások számára nélkülözhetetlenek.

Szövött vászonterítő (fotó: Winter Erzsébet)

A Magyar Református Egyház támogatásával 1995-ben kezdtük a templomainkban őrzött emléanyag kutatását. A Kárpátalján, a Felvidéken, a Délvidéken, a tiszáninnen és a tiszántúli egyházkerületekben csaknem két és fél évtized óta feltárt emléanyagot a Magyar Református Egyház Javainak Tára sorozatban közöljük, eddig 43 kötet jelent meg.

P. Szalay Emőke
nyugalmazott főmuzeológus,
a néprajztudomány kandidátusa

Festett kazettás mennyezetek

Festett, kazettás famennyezetekkel Európa szinte minden országában találkozhatunk, helyenként egészen régiek is megmaradtak (pl. Hildesheim, 1220 körül). Magyar vidékről a legrégebbiek a 16. század elejéről valók, Erdélyből ismerjük őket. Gogánváralja templomának kazettás mennyezetét 1503–20 között olasz tanultságú erdélyi mester festette. Az itáliai reneszánsz paloták kedvelt díszjele, a festett kazettás mennyezet az azóta elpusztult budai királyi és erdélyi fejedelmi paloták közvetítésével terjedt el Magyarországon. Mâig sajnos csak templomiak őrződtek meg, a főúri paloták mintaadó emlékei közül egyet sem ismerünk. Famennyezeink formai kialakítása és díszítőmotívumainak jó része is az itáliai reneszánsz mennyezetekből ered, ami jelzi, hogy nem helyi fejlődés eredményeként alakult ki ez a műfaj. A Kárpát-medencében ma kb. 400 festett famennyezetről tudunk a 16–19. századból, közülük kb. 260 létezik ma is. (Pontos statisztikát azért nehéz felállítani, mert a gyűlekezetek szegénysége vagy szakszerűtlen kezelés miatt ma is tűnnek, pusztulnak el famennyezetek. Ugyanakkor van példa arra, hogy a műemléki kutatások során eddig ismeretlenek kerülnek elő. Jellemző, hogy kazettás mennyezeteket a történelmi Magyarország magyarlakta vidékeiről ismerünk, a nemzetiségek körében ez a fajta templomdekoráció nem terjedt el. Európai viszonylatban a magyar emlékhagyomány töredékességében is tekintélyes. Döntő többségét a 17–18. századi darabok teszik ki, s olyan szoros hasonlóságot mutatnak, hogy a Kárpát-medencei magyar emlékhagyományt önmagában zártnak és egységesnek, e területre jellemző egyediségnek kell tekinteni.

Tákosi református templom
(fotó: Csutkai Csaba)

A 18. század végén és a 19. században keletkezett famennyezetek egyre egyszerűbb, dísztelenebb megjelenésűek.

A köztudatban a festett famennyezeteket a református templomok sajátosságaiként tartják számon. Ez annyiban igaz, hogy a máig fennmaradt famennyezetek szinte kizárólag református (esetleg unitárius vagy evangélikus) templomokban vannak. Nem jelenti azonban, hogy nem voltak ilyenek a katolikusoknál is. 17–18. századi feljegyzésekből tudjuk, hogy azokban szintén gyakoriak voltak a festett mennyezetek. A törökök kiűzése után a templomok újjáépítésekor a beomlott boltozatokat általában nem építették vissza, helyettük egyszerűbb famennyezeteket készítettek, és festéssel díszítettek – protestánsok és katolikusok egyaránt. A 18. század folyamán aztán a katolikusok templomait rendre újjáépítették, a kicsiny középkori egyházak helyén nagy, barokk templomokat emeltek boltozatokkal, a boltozatokon freskókkal. Mivel a protestáns gyülekezetek mindig sokkal szegényebbek voltak, megőrizték régi templomaikat. Nem is annyira a szegénységnek, inkább a régiek iránti tiszteletüknek és a gondosságuknak köszönhetjük, hogy a festett famennyezetek máig fennmaradtak.

A Felső-Tisza-vidéken számos olyan református templom található, amely kazettás mennyezettel büszkélkedhet. Ezek közül a legrégebbi a csengeri és a gacsályi református templomok kazettás mennyezete, ezeket azonos asztalosműhely készítette a 18. század közepén. Bár később készült, előbbiek formavilágához leginkább a sonkádi református templom kazettás mennyezete hasonlít. Kiemelkedő jelentőségű a csengersimai és gyügyei református templomok kazettás mennyezete, amelyek naiv stílusú kazettáit szintén egy művész készítette. Ha el szeretnénk mélyedni a kazettás mennyezetek szépségében, a tákosi református templomba mindenképpen érdemes ellátogatni, ahol Asztalos Lándor Ferenc remekművével ismerkedhetünk meg, s az ő munkájával találkozhatunk a kárpátaljai csetfalvai református templomban is. Kétségtelenül ez a két legszebb, legmagasabb színvonalú kazettás mennyezet a Felső-Tisza-vidéken. Kevésbé díszített, ám nagyon szép kazettás mennyezetekkel találkozhatunk még Kölcshán, Csarodán, Túrlicshán és Vámosatyán.

A Felső-Tisza vidéke

A Felső-Tisza-vidék területén ma több ország, Magyarország, Ukrajna, Románia osztozik, de egykor ez a terület egy összefüggő földrajzi, történeti, néprajzi régiót alkotott. A Felső-Tisza-vidék három történeti nagytájunk, Erdély, Felvidék és az Alföld találkozási pontjánál fekszik, amelyek egyben kulturális régiók, ennek lenyomatai, hatásai jól láthatóak az épített és szellemi örökségben. A Felső-Tisza-vidék a rejtőzködő kincsek világa, ahol számos izgalmas és látványos helyszín várja a felfedezőket. Ez a vidék a középkori templomok földje, középkori egyházi örökségben Magyarország egyik leggazdagabb vidéke, ahol a gótika és a reformáció rendkívül egyedi kulturális örökséget hagyott az utókorra. Ezek, a többségében apró falusi templomok őrzik középkori formájukat, de amitől igazán látványosak, a nagy felületen látható freskók, amelyek évszázadokon keresztül megbújtak a fehér mészrétegek alatt.

A középkori eredetű templomok nagyszámú fennmaradása mögött több tényező áll. A 16. században az Alföld többi területével ellentétben a Felső-Tisza-vidék nem került török uralom alá, így a háborúk hatására nem vált pusztává ez a táj (más vidékeken alföldi vármegyényi területek ürültek ki, pusztultak el). A Felső-Tisza-vidéken részben ennek a momentumnak köszönhetően rendkívüli gazdagságban maradhatott fenn a középkori templomok láncolata, a középkori településhálózat vagy a néphagyományok gazdagsága. A reformáció a 1540-es években terjedt el a Felső-Tisza-vidéken. A 16. század második felében számos jelentős hatású zsinatot is tartottak a térségben (Beregszász, Csenger, Óvári, Tasnád, Erdőd, Nagykároly, Nagybánya, Szatmárnémeti, Nyírbátor), amely jelzi a Felső-Tisza-vidék kitüntetett szerepét a reformáció

Csengeri református templom
(fotó: Csutkai Csaba)

Csarodai református templom
(fotó: Csutkai Csaba)

előre törésében. A reformáció hihetetlen népszerűsége, jelentős társadalmi támogatottsága ellenére azonban „új” protestáns liturgiának megfelelő templomok nem épülhettek, mivel a Habsburg-uralom alatt lévő területen ezt tiltotta az udvar. Csak II. József türelmi rendelete teszi lehetővé nem katolikus templomok építését, a templomoknak azonban ekkor még nem lehetett tornya és utcára nyíló ajtaja. Ennek köszönhető, hogy a középkorból származó templomok a református gyülekezetek használatában nagy számban maradtak fenn a Felső-Tisza-vidéken, és ebből eredően épülnek a templomtól elkülönülő fa haranglábak, melyek közül több szerepel a világörökségi várományos listán. A 17–18. században a református közösségek a maguk eszközeivel díszítették templomaikat. Bár az alakos ábrázolásokat valóban száműzték Isten házából, különböző, más, a reformációra jellemző falfestéseket alkalmaztak. Leginkább a reneszánsz művészetet átható ornamentális motívumok terjedtek el, amelyeknek egészen látványos formái jelennek meg ebben a régióban (például Csarodán, Lónyán, Márkrapiban, Vámosatyán, Túrricsén vagy Sonkádön). A reformáció művészeti örökségéből kétségkívül az egyik legkiemelkedőbb értéket a berendezési tárgyak képviselik. Ezeknek a református templomoknak ékességei a gazdagon faragott szószékek, karzatok, a festett kazettás mennyezetek.

Ennek az egyházi örökségnek a turisztikai útvonalra fejlesztését célozza a „Középkori Templomok Útja” tematikus útvonal, melynek legszébb állomásai közé tartoznak a szabolcsi, csarodai, tákosi, lónyai, tarpai, csengeri, csengersimai, sonkádi, nagyszekeresi, nyírbátori református templomok. Annak érdekében, hogy felfedezzék ennek a várázslatos tájnak minden fontosabb szegletét, rejtőzködő értékét, úgynevezett örökségtúra útvonalakat jelöltek ki, amelyet autóval, busszal vagy kerékpárral is bejárhatunk.

Szálláshelyek – „Középkori Templomok Útja”

A Felső-Tisza-vidéken több református egyházi fenntartású szálláshely is található, amelyek jó bázispontjai lehetnek az örökségtúráknak. Csengersimán működik a helyi egyházközség üzemeltetésében az Élet Vize Református Ifjúsági Ház. A Tiszántúli Református Egyházkerület fenntartásában működik Beregdarócon a Hét Csillag Üdülő- és Konferencia-központ. Az üdülőközpont kialakítása a térség egyházi turizmusának kiszolgálására épült az ezredfordulón, mára a régió egyik legszínvonalasabb kereskedelmi szálláshelyévé vált. A panzió 13 szobával és 28 férőhellyel rendelkezik, de a jelenleg zajló szálláshelybővítés eredményeként rövidesen 22 szoba 50 fő befogadását biztosítja. A Hét Csillag Üdülő- és Konferencia-központ hangulatos apartmanjai, szobái a gyülekezeti csoportok, családok, baráti társaságok, kerékpáros túrázók és a térség kulturális örökségét felfedezni vágyó vándorok körében igen népszerű. A hely különleges atmoszféráját tovább fokozza az üdülőhöz tartozó wellnessrészleg.

További információ: www.hetcsillag.hu

Szintén a Tiszántúli Református Egyházkerület működteti a Ház az Élő Vízhez Ifjúsági Üdülőközpontot Tivadaron. A mindössze néhány száz lelkes Tivadar a Felső-Tisza-vidék egyik leghangulatosabb települése. A Ház az Élő Vízhez Ifjúsági Üdülőközpont ifjúsági csoportok, osztálykirándulások, táborok kedvelt célpontja. A táj építészeti karakterét hordozó, két épületrészből álló hangulatos szálláshely 60 fő számára biztosít szálláslehetőséget két-, három-, négy-, hat- és nyolcágyas szobákkal. Az udvaron található fából épült csűr jó lehetőséget nyújt közösségi programok lebonyolításához.

További információ: www.eloviz.reformatus.hu

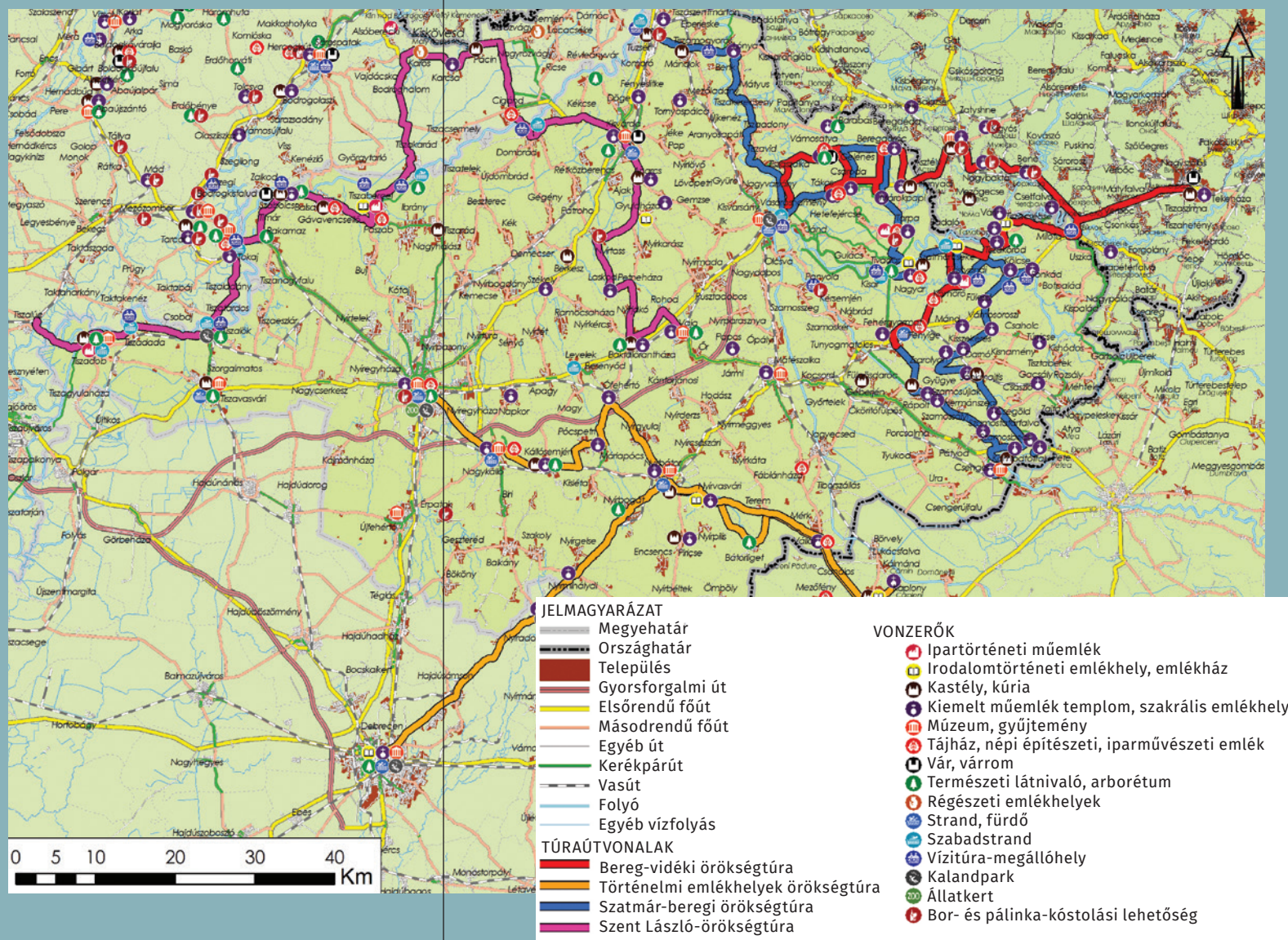
Hét Csillag Üdülő- és Konferencia-központ, Beregdaróc
(fotó: Csutkai Csaba)

A Milotai Református Egyház-község Gyülekezeti Házában 24 fő részére tudunk szállást biztosítani. A hatalmas udvaron sátorozáshoz is kiváló a rendben tartott környezet. A tetőtérben kialakított egy nagyobb és egy kisebb szobában családok, csoportok, kerékpár-, illetve vízi túrázók számára ideális szálláslehetőséget biztosítunk. A földszinten egy konyha, a tetőtérben zuhanyzók állnak vendégeink rendelkezésére.

Férőhely: 24 fő ágyakon, matracokon három különböző helyiségben. A gyülekezeti ház tégláépület konyhával, fürdőszobával, két vécével felszerelve.

Elérhetőség:
Milotai Református
Egyházközség,
Milita Vörösmarty utca 93.
4948

<https://ttre.hu/kategoria/33/turisztika>

Liturgia

Kárpát-medencei Imanap, 2019. december 1.

Szeretett Testvéreink!

Hálásak vagyunk Istennek, hogy mi kaptuk a megtisztelő megbízást Imanapunk istentiszteleti liturgiájának összeállítására. Az eligazodást kissé segítve szeretnénk néhány támpontot adni a liturgia használatához.

Délutáni istentiszteleti rend készült, tehát nincs lekió és nincs úrvacsora sem. Az énekek kiválasztásához az 1996-os *Magyar Református Énekeskönyvet* használtuk, ezzel is kifejezve egységünket és közösségünket. Ezen kívül válogattunk a *Lélekkel és értelemmel* és a *Népdalzsoltárok* énekfűzetből is. Mivel az énekek ismeretében nagy lehet a különbség, minden alkalommal két éneket javasoltunk, egy énekeskönyvi és egy „ifjúsági” éneket. Az igemagyarázat inkább bő vázlat, hogy ki-ki saját, Istentől jövő gondolataival könnyebben kiegészíthesse. Arra törekedtünk, hogy az énekválasztás, az imádságok, az igemagyarázat és az áldás alázattal, de a megszokottól kissé frissebb hangvételben hirdessék az irgalmas Isten nagyságát.

Istenünk áldja meg gazdagon az ige hirdetőit és hallgatóit szerte a Kárpát-medencében, sőt az egész teremtett világban!

Köszöntés

Érezzétek és lássátok meg, hogy jó az Úr!

Boldog az az ember, aki Őbenne bíz! (Zsolt 34,9)

Fennálló ének

47. zsoltár 1. verse No, minden népek, örvendeztetek

No, min - den né - pek, ör - ven - dez - ze - tek,
És tap - sol - ja - tok, Is - tent áld - já - tok
Szép han - gos - ság - gal és nagy fel - szó - val.
Mert az Úr Is - ten nagy fel - sé - gé - ben.
Ő ki - rály - sá - ga és nagy or - szá - ga
Ki - ter - jed mesz - sze ez e - gész föld - re.

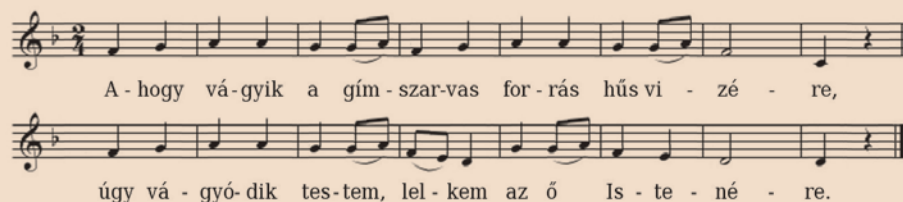
vagy

Teremts bennem tiszta szívet, ó, Uram – az 51. zsoltárból

Teremts bennem tisz - ta szí - vet, ó, Uram! Az
erős lelket újítsd meg ben - nem!
Ne vess el en - gem a Te or - cád e - lől,
Szent - lel - ked ne vond meg tő - lem!
Tá - mogass az en - gedel - mes - ség lel - ké - vel,
Sza - ba - dí - tá - sod ör - rö - mét add ne - kem!

Nagyének

42. népdalzsoltár (Tavaszi szél vizet áraszt dallamára)

A - hogy vá - gyik a gím - szar - vas for - rás hús vi - zé - re,
úgy vá - gyó - dik tes - tem, lel - kem az ő Is - te - né - re.

- (2) Szomjazza az élő Istent, vágyva vágyja lelkem;
Arcát mikor láthatom meg, mikor hagy betelnem?
- (3) Éjjel-nappal könny kenyerem, sokan kérdik tőlem:
Hol van Isten, a te Urad, ínséges időkben?
- (4) Ujjong, örül majd a szívem Isten templomában,
ahol együtt ünnepet ül sok-sok kedves társam.
- (5) Miért vagyok szomszorú most, minek sóhajtásom,
amikor én hittel hiszem, hogy Istent meglátom?
- (6) Mégis mikor hullám harcol, s örvény az örvénnyel,
kérdem: Isten, Sziklaszálam, mért felejtettél el?
- (7) Gúnyt mért űznek énbőlőlem, kik ellenem vannak?
„Hol van Isten, a te Urad?” – egyre mért faggatnak?
- (8) Várj az Úrra, várj Istenre, bízzál, hogy meglátod
Őt, ki arcod Üdvössége, legfőbb boldogságod.
- (9) Istent várjad, akkor nem vársz semeddig hiába,
Atya, Fiú és Szentlélek, megillet a hála.

vagy

151. dicséret Kegyes Jézus, itt vagyunk te szent Igéd hallására

1. Ke - gyes Jé - zus, itt va - gyunk
Gyúl - jon fel kí - ván - sá - gunk
te szent i - géd hal - lá - sá - ra,
id - ves - ség ta - nu - lá - sá - ra.
Hogy a föld - től el - sza - kad - junk,
csak te - hoz - zád ra - gasz kod - junk.

- (2) Elménket, értelmünket lelki sötétség fogta bé,
De szent Lelked szívünket tiszta fénnel úgy töltsé bé,
Hogy jót gondoljunk és szóljunk, mert csak tőled kell
azt várnunk.
- (3) Dicsőségnek napfénye, Istentől jött világosság!
Indítsd lelkünk készségre, nyisd meg fülünk, szívünk és szánk!
Hitvallásunk, könyörgésünk, Urunk Jézus, halld meg, kérünk!

Fohász

A mi segítségünk az Úr nevében van, aki teremtette az eget és a földet.

Imádság

Istenünk, olyan csodálatos a te közeledben lenni! Áldunk, Urunk, nagyságodért, dicsérünk jószágodért, magasztalunk szentségedért. Hálát adunk, hogy megtartottál, hogy táplálsz testben és lélekben, hogy közösséggel ajándékozol meg. Itt vagyunk előtted, Urunk, minden gyengeségünkkel és vétkünkkel, és kérjük, várjuk a te bűnbocsátó irgalmad megtapasztalását. Itt vagyunk előtted vágyakozó szívünkkel, és kérjük, várjuk, hogy te töltsd be valódi szükségünket. Itt vagyunk előtted kitárulkozó lelkünkkel, és kérjük, várjuk, hogy a te Lelked áradjon ki ránk. Édes Atyánk! Engedelmesen átadjuk magunkat, hogy formálj olyanná, amilyennek te szeretnél látni. Jézus Krisztus! Szavaddal és szeretetteddel érintsd meg a mi lelkünket, kérünk! Szentlélek, Úristen, te pótolod ki a mi imádságunk minden hiányosságát! Ámen

Nagy Zsoltné
intézményvezető-lelkész,
Biharkeresztes

Textus, prédikáció

5Móz 30,1-14

Szeretett Testvérek!

Izráel népének kényszerű, hosszadalmas vándorlása után azt várnánk, hogy Mózes 5. könyvében végre a honfoglalásról olvashatunk. E könyv lényege a megérkezés boldog izgalma lehetne, de inkább a nagy tisztázási szándék látszik benne: „Mielőtt ténylegesen hozzáfognánk a honfoglaláshoz, a letelepedéshez, a még előttünk álló sok-sok küzdelemhez, lássuk tisztán és világosan, mit is kíván tőlünk az Úr.” A népnek fel kell készülnie a pogány környezet kísértéseire, az azokra adandó tudatos válaszra, és hogy újra s újra Isten mellett kell majd döntenie. Ezért igen részletes Törvénykönyv készül (12–26. fejezetek), mely előtt és után Mózesről és a lévitáktól intő beszédek (prédikációkat) olvashatunk, melyek a törvények és a szövetség hűségese megtartására figyelmeztetnek. Óva intik a népet, bűnbe ne vigyék őket a kánaáni népek pogány szokásai. Olyan ez, mint egy „mentális edzés, lelki-mentális tréning”: tudatos felkészülés a nép

előtt álló eseményekre. Minden egyes izraelitának tudatosítania kell magában: „Én Isten népéhez tartozom, én Isten gyermeke vagyok, nem tehetek bármikor bármit, és hoz az élet olyan helyzeteket, amikor bátran nemet kell mondanom.” Amikor visszatérnek arra a földre, mely atyáik birtoka volt, és ők is birtokba veszik (5. vers), Isten népéként, Isten személyes gyermekeként és Őhöz ragaszkodva kell majd élniük.

Milyen csodálatos, hogy évszázadokkal később, a jeruzsálemi templom felújítása során ez az addigra elfeledett Törvénykönyv előkerül, s Jósias király vezetésével nagy megújulást hoz az Istennel újra szövetséget kötő nép életébe. (2Kir 22-23; 2Krón 34-35)

Az ige tanítása szerint nekünk, Isten ma élő népének is tisztában kell lennünk azzal, hogy kik között és milyen kísértések nyomása alatt élünk. A Kárpát-medence sem szent föld, bár nagyon szeretjük. Naponta érezzük a nehézségeket. Átéljük a politikai csatározásokat és az általuk okozott károkat. Látjuk az erkölcsi fertőt, melynek megjelenési formáit magától értetődő jogokként igyekeznek a Gonosz a lelkünkbe csempészni. Látjuk a felelőtlenséget, ahogyan az ember felfalja és dözsölve kizsigereli az Istentől ajándékba kapott világot. Megéljük azokat a szélsőségeket, ahogyan az ember hol lustán várja, hogy mások mindent megtegyenek érte, hol pedig Istent játszva kaparint a körme közé Isten által magának megtartott hatalmat. Őszintén be kell vallanunk, hogy mindezekről mi sem vagyunk mentesek. Mindezek bennünket is megkísértenek. Hiszen a legnagyobb hazugságot is el lehet hinni, ha elég sokszor halljuk, s ebben a Gonosz nagy mester!

Ezzel szemben Isten a küldöttein keresztül világosan és becsületesen beszél a népével. Nem szépíti a dolgokat, nem bagatellizálja a következményeket. Miben láthatjuk ezt?

- Isten korrekt módon felnőttként kezeli az ő gyermekeit. (1. vers) Mintha azt mondaná: „Eléd adtam az utakat, elmondtam a lehetőségeket, te döntesz.”
- Isten tudja, hogy lesznek rossz időszakok (2. vers): „ha megtérsz” – tehát el fogsz fordulni, hűtlen leszel.

→ „ha megtérsz, akkor...” (3. vers). Nem csak az átok, az áldás is következmény: az Istenhez tartozás tudatos, mások számára is nyilvánvaló vállalásának következménye. Ahogyan a körülmetélés is az Úrhoz tartozás világos, látható jele.

Olyan ez, mint egy felnőtt és felelős felek közötti tisztességes, korrekt szerződés megtartása. Isten irgalmas, de nem olyan, mint egy gyengekezű és következetlen szülő, aki minden fenyegetőzés ellenére végül mégis mindent elnéz, megenged (aki a saját szavait sem veszi komolyan). Ha Istennel szövetséget kötöttünk, ha Jézus Krisztust személyes megváltónkként elfogadtuk, akkor ragaszkodjunk őhozzá életünk minden idejében!

Isten azt ígéri népének (3. vers), hogy összegyűjti az övéit, így az együvé tartozók ismét egy helyre kerülnek, újra egész lesz, ami most még széttöredezett, sérült. A szerető szívű Isten megkönyörül a népén és jóra fordítja sorsát, azaz olyan helyzetet teremt, melyet a nép is áldottnak, jónak fog érezni. Ebben az áldott állapotban „lelkileg is összegyűjti” a népet: összhangba kerülnek, egymásra hangolódnak Istennel és egymással. Létrejön a „sálóm”, az a békeesség, mely nem egyszerűen a háború hiánya, hanem testi-lelki jólét, boldogság, egyén és közösség boldogulása, Istennel és emberrel való harmónia, szövetségi hűség és biztonságerzet. Kimondhatatlanul vágyunk mi is, ma is erre az állapotra, ezekre az érzésekre. Milyen bátorító dolog tudni, hogy Isten számára nincs lehetetlen (4. vers: ha az ég széléig szórt is szét, onnan is képes visszahozni), azaz a legreménytelenebb, leghetetlenebb helyzeteket is meg tudja oldani. A véglegesen elromlani látszó dolgokat, kapcsolatokat is helyre tudja hozni. Bízunk hát Istennel bátran sok gyengeséggel küzdő egyházunkat, az egymást sokszor gyűlölő és megalázó nemzeteket, az élet útján botladozó családunkat!

Fogadjuk hálával és örömmel, hogy Isten legnagyobb összegyűjtő, összehangoló tetteinek, a Jézus Krisztus áldozatának, annak jótételményének mi is részesei lehetünk – ez az üdvösség útja és ára. Így lehet örökkévaló életet nyerni.

Lelket simogató a felismerés, hogy Isten bátorító ígéretet ad az utódokra nézve is. Gyermkeink talán a legfontosabbak a földi életre

nézve, ezért érzelmileg is fontos számunkra, hogy Isten figyel rájuk. Isten irántunk való megbecsülését és teljes körű figyelmét érezhetjük ezen keresztül. (6. vers, ApCsel 2,39)

Megrendítő, mély szeretettel beszél az ige a „sálóm”, a békeesség és harmónia csodálatos állapotáról. De megkérdezhetnénk: „Ismer egyáltalán bennünket Isten?” Hogy festhet ilyen csodálatos képet rólunk? Hiszen az ember nem ilyen. Az ember bűnös, sokszor hitetlen és gonosz, önfejű és lázadó, állhatatlan és olykor kiállhatatlan. És mégis, Istennek csodálatos elképzelése, gyönyörű álma van rólunk: belátók és hűségesek leszünk, és ő újra örömét leli bennünk, bőségesen megáld bennünket testben és lélekben. (8–10. vers)

Honnan tudhatnánk, hogy mit kell tennünk? Hogyan érthetnénk meg, hogy mi Isten célja és akarata? Hol keressük ezeket a kijelentéseket, útmutatásokat? Menjünk talán fel a mennybe, vagy a tenger túlsó végére, hogy felleljük? Isten azt mondja, nem kell, (14. vers) mert ő úgy intézte, hogy egészen közel van hozzánk az ige, a szívünkben és a szánkban. Ezért nem nehéz megtalálni – bár gyarló voltunk miatt nem könnyű megtartani. Isten pedig, mint szerető szülő, biztat: „fog az menni”, „meglátod, nem lesz nehéz”, „képes vagy rá, meg tudod csinálni” – mert én veled vagyok!

Olyan jó megfürdetni a lelkünket Isten végtelen szeretetében! Kicsit megszégyellni magunkat és odabújni szárnyai árnyékába. Jó rábízni magunkat, szeretteinket, egyházunkat, nemzetünket az ő jóságára. Jó engedni, hogy formáljon bennünket olyanná, amilyennek ő szeretne látni.

Tudjuk, hogy a végső nagy összegyűjtetés a Mennyei Országában történik, ahol nincsenek népek, nyelvek, határok, csak Isten lesz minden mindenkiben. De kérjük az Urat, és engedjük neki, hogy már most, ebben a földi életben gyűjtsön össze és rendezzen az ő szép harmóniájába bennünket. Áldott és engedelmes életet élve adjuk oda magunkat az ő kezébe, hogy újra örömét lelje bennünk!

Nagy Zsoltné
intézményvezető-lelkész,
Biharkeresztes

Ráfelelő ének

345. dicséret 1. verse Ó, irgalmas Isten, én könyörgésemben

1. Ó, ir-galmas Is-ten, Én könyörgésemben

Fü - le - det hoz - zám hajt - sad;

Ó, i-gen jó Isten, Min - den szük-ség-ge-mben

Ál - dá - sod sza - po - rít - sad.

IMÁDSÁGOK

Ima az egyéni kegyességért

Hálát adok, Atyám, minden jóságodért! Hálát adok azért, hogy utánam jöttél és nem hagytál elveszni, amikor tőled távol tévelyegtem a világban. Te már akkor láttad azt az embert, akivé formálsz engem. Látod most is gyengeségeimet, látod bűneimet, egész valómat, és te mégis a legjobbat feltételezed rólam. Köszönöm, hogy munkásaid közé szólítasz engem.

Te tudod, hogy mi a terved velem, és előre bízol abban, hogy én teljesíteni fogom akaratodat, ezért közösségre hívsz engem önmagaddal. Ebből a közösségből táplálkozom és merítek erőt. Add meg nekem, hogy a rólad való bizonyágtételelem olyan természetes legyen számomra, mint a lélegzetvétel, hiszen általad élek. A benned összeforró testvérekkel hadd világítsunk fáklyaként a világban tévelyegve téged keresőknek.

Segíts engem, Atyám, hogy embertársaimban én is lássam meg az általad teremtet, hívott és várt embert! Formáld engem a te Igéd által nap mint nap. Ha kell, törj össze és építs újjá, hogy valóban az az ember lehessen, aki hallgat a te szavadra és teljesíti minden parancsolatod! Ámen.

Tarcsai Judit elnök,
Debrecen-Szabadságtelepi Nőszövetség

Ének

345. dicséret 1. verse Ó, irgalmas Isten, én könyörgésemben

Ima a családokért

Uram, Istenem! Szívből jövő hálával jöttem hozzád – akinek öröme a boldogság öröme –, hogy nem egyedül kell élnem. Megköszönöm áldásaidat: házastársam hűségét, gyermekeim szeretetét, szüleim imádságát, családom ölelését. Köszönöm az együtt töltött szép pillanatokat és azt az áldott megtapasztalást, hogy a tőled jövő öröm tehet igazán boldoggá, teljesítheti ki létünket és emelhet fel a titokzatos magasságba, a te közeledben.

Őrizd meg bennünket a gonosztól, aki különös álarcok mögé bújva kínálja a maga torz és pusztító, mindent összezavaró „örömeit”. Ővd, Istenünk, a családok egységét. Tartsd meg egymásnak az örök hűséget fogadó férfit és nőt, te adj erőt ahhoz, hogy a mindennapi gondok, feladatok között is megőrizték egymás iránti szeretetüket, tiszteletüket.

Urunk, te áldd és őrizd meg a szülő és gyermek közötti köteléket, az imádságos szülői szeretetet, a nagyszülők áldozattal teljes életét. Add, hogy mienk legyen az a bizonyosság, hogy minden hibánk, tévelygésünk ellenére te örömet és reményt teljes jövőt adhatsz nekünk. Köszönjük, hogy a mi kis családjaink részesei lehetnek a nagy családnak, az anyaszentegyháznak. Te áldd meg ezt a legkisebb sejtet, a családot, hogy méltó alapja lehessen nemzetünknek, egyházunknak. Add, hogy itt, a Kárpát-medencében valamennyien újra hallgassunk szavadra és teljesítsük parancsolataidat, amellyel megtartod életünket és jóra fordítod sorsunkat. Ámen.

Szalayné Gacsályi Dóra lelkipásztor,
Kocsordi Egyházközség

Ének

345. dicséret 1. verse Ó, irgalmas Isten, én könyörgésemben

Ima a körülöttünk élőkért

Istenünk! Azok felé fordítjuk most lelki szemeinket, akiket testi szemeinkkel naponta láthatunk. Szeretnénk őszintén hálát adni a településünkön élőkért, a szomszédokért, az értünk dolgozókért, s akikért mi dolgozhatunk. Urunk, te látod a sok megfáradt testű-lelkű embert, s azt is látod, hogy néha magunk is ilyen megfáradtak vagyunk. Látod, milyen sokaknak nincs reménye, hányan munka nélkül, kilátástalanságban tengetik az életüket. Urunk, rád bízunk őket, mert egyedül neked van hatalmad a megfáradt lelkekbe örömet és reménységet, a meggyengült testekbe erőt, a sötét gondolatokba világosságot adni. A te Lelked mint friss szél járja át az emberi szíveket-lelkeket, hogy életük minden gondjában és örömében hozzád forduljanak! Hadd ismerjék fel a tőled kapott áldásokat,

ajándékokat, lehetőségeket. Könyörülj rajtuk, hogy a nehézségekben feladatot, a feladatban lehetőséget, a lehetőségben áldást lássanak! Kérünk, Urunk, a nyári viharokban kárt szenvedett településekért és gyülekezetekért: hadd legyen számukra a veszteség fájdalma a megújulás lehetőségévé! Hisszük, Istenünk, hogy halod a mi könyörgésünket. Kérünk, hallgasd meg a mi imádságunkat, s formálj bennünket Jézus Krisztusért, a te Szentlelked által olyanná, amilyennek te szeretnél látni! Ámen!

Nagy Zsoltné
intézményvezető-lelkész,
Biharkeresztes

Ének

345. dicséret 1. verse Ó, irgalmas Isten, én könyörgésemben

Ima egyházunk szolgálatáért

Mennyei Atyám, hálával borulok le előtted, mert te idő és emberi elképzelés felett állsz. Mindenható és kegyelmes szeretetteddel intézed sorsunkat. Így hajlok meg előtted és viszem eléd egyházunk különböző szolgálati területeit.

Urunk, tedd egyházadat hűséges és igaz tanúddá az evangélium továbbadásában! Kérünk, a bölcsőtől a koporsóig áldd meg a te egyházad szolgálatát. A családi élet eseményeinél és az intézményekben végzett szolgálatunkban áraszd ki ránk a te Szentlelkedet, kérünk. Áldj meg minket a gyermekek, ifjúság között végzett felelős szolgálatban: bölcsődében, óvodában, iskolában. Légy velünk a rászorulóknak, betegek, idősek között végzett szolgálatunkban. Könyörülj rajtunk, hogy ne csak testükben erősítsük a ránk bízottakat, hanem a Jézus Krisztusról szóló örömhírt vigyük mindenkinek! Áldj meg minket nőszövetségi, presbiteri küldetésünkben, a gyülekezetben. Nézd meg, hogy hitben koldusszegények, nézd meg, hogy hitben erőtlének vagyunk. Látod bizonyágtevő életünk gyarlóságait, de nézd meg a szívünket, lelkünket, hogy szeretnénk Benned hatalmasnak lenni, veled győzedelmesnek lenni. Szabadítsd meg népedet a tudatlanság, a hamis tanítások és a lelki sötétség veszedelmétől! Tedd von-

zová a látható egyházat a téged még nem ismerők előtt, hogy nyitott szívvel fogadják követeidet, az igehirdetés szolgálatát és a szeretet cselekedeteit. Jézus Krisztusért könyörülj rajtunk, édes Atyánk, és a te újjászülő munkád révén, Szentlelked kibocsátása révén eleveníts meg minket, gyülekezeteinket, egyházunkat. Hadd hordozzuk azokat a jeleket, amelyek Jézus Krisztusra utalnak. Ámen.

Lutzke Krisztina lelkipásztor,
Nyíregyháza-Városi Egyházközség

Ének

345. dicséret 1. verse Ó, irgalmas Isten, én könyörgésemben

Ima nemzetünkért

Mindenható Urunk! Köszönjük neked, hogy magyarnak születünk és református magyarokként élhetünk a Kárpát-medencében. Itt adtál nekünk családot, otthont, házat, templomot és hazát. Szívvel és lélekkel együtt keressük ma is akaratodat: formálj bennünk olyan hitet és reménységet, mely erőt ad a mindennapi munkához, bátorságot a küzdelemhez és hűséget a szeretethez.

Atyánk, add, hogy életünkben visszatükröződjön az az ismeret, melyet rólad vallunk, és az a szeretet, melyet tőled kaptunk. Lelkesíts bennünket Igéddel, hangolj össze magaddal és testvéreinkkel, hogy merjünk egyet gondolni és egyet álmodni Veled! Vezesd magyar népünket az élet útján, hogy a Kárpátok ölelésében együtt tölthessük be azt a küldetést, melyet nekünk szántál.

Istenünk, kérünk, őrizd meg utódainkat ezen a földön, gyűjtsd magadhoz a távol lévőket, hogy nálad otthonra leljenek. Lelked által formálj mindannyiunkat olyanná, amilyennek látni szeretnél, hogy egész valónkkal hozzád kötődjünk és téged dicsőítsünk! Kérünk, áldj meg bennünket, hogy valóra válhasson: öröme telik az Úrnak abban, hogy jót tesz velünk. Ámen.

Koncz-Vágási Katalin lelkipásztor,
Sarkad-Belvárosi Egyházközség

Imádságainkat énekben foglaljuk össze

343. dicséret 1–3. verse Mi Atyánk, ó, kegyes Isten

Mi A - tyánk, ó ke - gyes Is - ten,
Ki vagy a ma - gas meny-nyek - ben:
Szen - tel - tes - sék ne - ved szív - vel;
A te or - szá - god jő - jön el;
Te a - ka - ra - tod meg - lé - gyen
Ez föl - dön, mi - kép - pen men - ny - ben.

- (2) Mi Atyánk, ó, kegyes Isten,
Ki vagy a magas mennyekben:
Szenteltessék neved szívvel;
A te országod jöjjön el;
Te akaratod meglégyen
Ez földön, miképpen mennyben.

(3) Mindennapi kenyerünket
Add meg, bocsásd meg vétünkét,
Amint mi is megbocsátunk
Azoknak, kiktől bántattunk;
És ne vígy a kísértetbe,
De szabadíts gonosz ellen.

(4) Mert tied, Uram, az ország,
Tied minden hatalmasság,
Megadhat sz azért minékünk
Mindent, amit tőled kérünk;
Tied a dicsőség, Ámen.
Most és örökké úgy légyen.

Áldás

„A reménység Istene pedig töltsön be titeket a hitben teljes örömmel és békességgel, hogy bővídjétek a reménységben a Szentlélek ereje által.” (Róma 15,13)

vagy

„Az Úr legyen előtted,
hogya jó utat mutassa neked.
Az Úr legyen melletted,
hogya téged karjába zárjon és megvédjen.
Az Úr legyen mögötted,
hogya megvédjen a Gonosz cselvetésétől.
Az Úr legyen alattad,
hogya felfogjon, ha leesel.
Az Úr legyen tebenned,
hogya megvigasztaljon, ha szomorú vagy.
Az Úr legyen körülötled,
hogya megvédjen, ha mások rád rontanak.
Az Úr legyen fölötted,
hogya megáldjon téged.
Így áldjon meg téged a jóságos Isten,
ma, holnap és minden időben. Ámen.” (IV. század)

Záró ének

414. dicséret Nagy hálát adjunk az Atya Istennek

1. Nagy há-lát ad - junk az A - tyá Is - ten - nek,
Men - ny - nek és föld - nek szent Te - rem - tő - jé - nek,
Ol - tal - mazónk - nak, ke - gyés él - te - tőnk - nek,
Gond - vi - se - lőnk - nek.

- (2) Hála tenéked, mennybéli nagy Isten,
Hogya szent ígédet adtad mi elménkben,
És hogya ez által véssz ismeretedben,
Te kegyelmedben.
- (3) A romlás után nem hagyál bűnünkben,
Sőt te Fiadat ígéréd ígédben,
Hogya elbocsátod őtet mi közénkben,
Emberi testben.
- (4) Felséges Isten, tenéked könyörgünk,
Hogya mutassad meg szent Fiadat nekünk,
Hogya őtet látván, benne remélhessünk,
Idvezülhessünk.

(8) Dicsőség néked mennyben, örök Isten,
Ki dicsértetel a te szent igédben,
Krisztus Jézusban, mi idvezítőnkben,
És Szentlélekben.

vagy

481. dicséret Tégy, Uram, engem áldássá

Tégy, Uram, engem áldássá, Lelkedet úgy várom!

Tedd te a szívem há-lássá, hogy neked szolgál-jon.

Bárhová küldesz, ajkamról zengjen az új é - nek.

Tégy, Uram, engem áldássá, oly sok a bús é - let.

- (2) Tégy, Uram, engem testvérré, Lelkedet úgy kérem,
Tedd te a szívem, tedd készsé, bízni a testvérben.
Sejteni engedd, mit érez: boldog-e, szenved-é?
Vigy közelebb a testvérhez, népedet tedd egygé!

Az Imanap perselypénzével a 2019-es évben viharokárt szenvedett gyülekezeteket támogatjuk.

Himnusz

„AZ ICÉNEK PEDIG
MEGTARTÓI LEGYETEK
ÉS NE CSAK HALLGATÓI”
Jeremiás 1,22

A szabolcsveresmarti református templom szószéke
(a TTRE Pasztorációs Intézet fotóanyagából)